

ORTAOKUL İNGİLİZCE ÖĞRETİM PROGRAMI İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

AN ASSESSMENT OF GRADUATE STUDIES DONE ABOUT SECONDARY SCHOOL
ENGLISH CURRICULUM

Zühal AKYOL¹

Öz

Bu çalışmanın amacı, ortaokul İngilizce öğretim programı (5-8.sınıflar) konusunda 2007-2020 yılları arasında yapılan ve Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinin veri tabanında erişime açık olan tezleri incelemek ve bu çalışmalardan elde edilen bulgu ve sonuçlardan hareketle ortaokul İngilizce öğretimi ile ilgili çeşitli öneriler geliştirmektir. Son dönemlerde teknoloji ve bilimde yaşanan hızlı gelişmeler, öğrenme – öğretme sürecinde öğrencinin konumunda da değişikliğe yol açmıştır. Öğrenci artık bilginin pasif alıcısı durumundan çıkmış, bilgiyi keşfeden, bilgiye ulaşan konumuna erişmiştir. Bireylerin bu niteliklerde yetişmesine katkı sağlamak için hazırlanan öğretim programlarının bu yönde geliştirilmesi gerekmektedir. Ortaokul İngilizce öğretim programında son dönemlerde yapılan değişikliklere bakıldığında dil eğitimi ve öğretimi alanında dünyadaki gelişmelerin takip edildiği ve o yönde öğretmenlere rehberlik edildiği görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalara bakıldığında, öğretmenlerin öğretim programında yer edinen yaklaşımları teorik olarak bilmesine rağmen sınıf içi uygulamalarda halen büyük ölçüde geleneksel yöntemleri tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Bunun için de mesleki çalışma ve hizmet içi eğitimlere daha fazla önem verilmesi önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: öğretim programı, program değerlendirme, öğretim programı araştırmaları.

Abstract

The aim of this study is to examine the theses about Secondary School English Curriculum (between 5th and 8th grades) made between 2007 and 2020 and which are accessible in the database of the National Thesis Center of the Higher Education Council and to develop various suggestions about secondary school English teaching based on the findings and results from these studies. Recent developments in technology and science have led to a change in the position of the student in the learning – teaching process. The student is now out of the passive receiver of knowledge and has reached the position of discovering knowledge and reaching knowledge. In order to contribute to the development of individuals in these qualifications, curriculums should be developed in this direction. When recent changes in the secondary school English curriculum are analyzed, it is seen that developments in the world in the field of language education and teaching have been followed and that teachers have been guided in that direction. However, when we look at the studies done in this topic, it is concluded that teachers still prefer traditional methods in classroom practices despite having a theoretical knowledge of the approaches that take place in the curriculum. So, it has been suggested that more emphasis should be placed on professional work and in-service training.

Key words: curriculum, programme evaluation, curriculum researches.

¹ Uzman Öğretmen. Rekabet Kurumu Cumhuriyet Fen Lisesi. Diyarbakır/Türkiye celebi.zuhhal@hotmail.com,
Orcid: 0000-0002-6290-9004

1. GİRİŞ

Çocuğun okulda veya okul dışında bütün öğrenim tecrübelerini içine alan faaliyetler, *eğitim programı* kapsamında değerlendirilir. Öğretim, ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık vb. hizmetler bu terimin faaliyet alanı içine girer (Varış, 1988). Ertürk (1994) ise, eğitim programı yerine *yetişek* kavramını kullanmış ve eğitim programını “geçerli öğrenme yaşantıları düzeneği” şeklinde tanımlamıştır. Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili bütün etkinlikleri içeren yaşantılar düzeneği ise öğretim programı şeklinde tanımlanır (Demirel, 2012).

Programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde belirlenmesi ve gerçekleşmesi için faydalanılan esasları, prensipleri ve faaliyetleri operasyonel anlamda ele alan bir çalışma olan program geliştirme, okul ve okul çevresindeki yaşamın ve öğrenme koşullarının geliştirilmesini amaç edinir. Bunun için de, toplum koşulları, problemler ve bireyin gelişim ihtiyaçları göz ardı edilemez (Varış, 1988). Öğrencilerin tümünün programda belirlenen hedeflere ulaşması, uygulanan programın başarılı olduğunu gösterir. Ancak, bu her zaman mümkün değildir. Programın uygulanması sonucunda ortaya çıkan yetersizliklerin programın hangi ögesinden ya da öğelerinden kaynaklandığını tespit etmek ve bunları gidermek için programın değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Erden'e (1998) göre değerlendirme, genelde iki amaca yönelik olarak yapılmaktadır. Bunlar; öğrencilerin başarısını değerlendirerek bir dersin hangi öğrenciler tarafından tekrar edilmesi gerektiğine karar vermek, eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzenlemelerin yapılmasına olanak sağlamaktır. Bunların ilkinde öğrenciler, ikincisinde ise program değerlendirilmektedir.

Ornstein ve Hunkins'e (2004) göre, günümüzde program değerlendirme geçmişe oranla çok daha zor bir eylemdir. Şu anda genel anlamda eğitim, özelde ise okullar, sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik değişikliklerin okulun amaçları ve öğrencilere iyi hizmet edecek entelektüel yetenekler ve beceriler konusunda çeşitli görüşler oluşturduğu dinamik bir yapı içinde bulunmaktadır. Program değerlendirmenin temel amacı ise, programın istenilen sonuçları üretip üretmediğini, uygulama öncesi ve sonrasında programın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemektir.

Değerlendirme, kullanılan kıyaslama esasına göre sınıflandırıldığında ise iki türlü değerlendirmeden söz edilebilir: *norma dayalı değerlendirme* ve *hedefe dayalı değerlendirme*. Norma dayalı değerlendirme, bireyleri birbiriyle karşılaştırma ve seçme işlerinde faydalı olmakla birlikte, yetişek geliştirme açısından yeterli değildir. Yetişek geliştirmede hedefe dayalı değerlendirmeye gereksinim vardır. Çünkü yetişek geliştirme açısından önemli olan öğrencilerin birbirlerine göre ne durumda oldukları değil, istedik özellikleri kazanmış olup olmadıklarıdır (Ertürk, 1994).

Demirel'e (2012) göre değerlendirme, yönelik olduğu amaca göre yapıldığında kendi içinde üçe ayrılmaktadır. Bunlar; programa girişte yapılan *tanılayıcı değerlendirme*, program sürecinde yapılan *biçimlendirici değerlendirme* ve programın çıkışında yapılan *düzey belirleyici değerlendirme*dir.

Program değerlendirilmesinde kullanılabilecek çeşitli program değerlendirme yaklaşımları vardır. Bu yaklaşımlar; hedef ve hedef davranış eğilimli, tüketici eğilimli, yönetim eğilimli, uzman eğilimli, katılımcı eğilimli değerlendirme yaklaşımları olmak üzere 5 ana kategoride sınıflandırılmıştır. Değerlendirmecilerin hangi yaklaşımları kullanacağına karar vermesi bilimsel araştırma veya deneysel temellerden çok felsefi, yöntemsel veya kişisel tercihlere dayanmaktadır. Genelde çoğu değerlendirmeci, hali hazır olan bir yaklaşımı kullanmaktansa farklı yaklaşımlardan farklı parçaları birleştirerek duruma daha uygun düşen bir değerlendirme yapmayı tercih etmektedirler (Fitzpatrick, Sanders ve Worthen, 2004).

Toplum dinamik bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla, eğitim alanında yapılan program geliştirme ve değerlendirme çalışmaları da bu dinamik yapıdan etkilenmektedir. Türkiye’de son 15 yılda, İngilizce öğretim programında; 2006’da, 4+4+4 eğitim sisteminin gelmesiyle, 2013’te ve son olarak 2018’de değişiklik yapılmıştır. Nitekim Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 18 Temmuz 2017 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan basın toplantısı için hazırladığı doküman şu bilgilere yer vermiştir (MEB, 2017: 4):

Dünyada ve ülkemizde yaşanan sosyokültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, öğrencilerin gelecekte toplumun üretken üyeleri olarak sahip olmaları gereken vasıf örgüsünü ve nitelik dokusunu da değiştirmiştir. İçerisinde bulunduğumuz çağda, öğrencilerin sahip olmaları gereken temel bilgi, beceri ve değerlerin yanı sıra bunları edinme sürecindeki farkındalıkları da önem arz etmektedir. Ayrıca kazanılmış olan özelliklerin hayatın farklı alanlarında kullanılabilmesi için iyi bir donanım ve altyapıya sahip olunması da bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, ülkemizin bugününden yarınlarına kendilerine büyük umutlar bağlanan gelecek nesillerinin daha donanımlı bir şekilde yetişmesi için öğretim programlarının yenilenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Sonuç olarak mevcut öğretim programları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler doğrultusunda çağın gerekliliklerini, ferdin ve toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yenilenmiştir.

Dünya’da yaşanan gerek bilimsel gerekse de teknolojik anlamda yapılan her türlü yeniliği takip etmek için kişisel gelişime yapılabilecek en büyük katkı dil eğitimidir. Bu anlamda dünyanın ortak dili olan İngilizce ’ye öğretim programlarında nasıl yer verildiğinin incelenmesi, bu dili öğrencilere kazandırırken yaşanan eksikliklerin tespitinde büyük önem arz etmektedir. Alanyazın incelendiğinde, ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan çalışmaların değerlendirilmesine ilişkin herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Yapılan çalışmaların ise, daha çok sınıf düzeyinde değerlendirme çalışmaları ile sınırlı kaldığı görülmüştür (Çelen, 2011; Dinçer, 2013; Çetin, 2018; Kaya, 2018; Işık, 2019). Bu çalışma ile ortaokul kademesinde (5-8. Sınıflar), İngilizce Öğretim Programına ilişkin 2007-2020 yılları arasında yapılan ve Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinin veri tabanında erişime açık olan lisansüstü tezler incelenmiş ve bu çalışmaların önemli bulguları saptanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, ulaşılan bulgular yorumlanmış, değerlendirilmiş ve ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Araştırmanın program geliştirilmesinde rol oynayan tüm paydaşlara ve bu konuda araştırma yapacak olan araştırmacılara ışık tutacağı ümit edilmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaları değerlendirmek ve bu alanlarda yapılan çalışmaların hangi eğilimlerde olduğunu ve

bilhassa bu çalışmalarda hangi sonuç ve önerilere ulaşıldığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları **yayımlandıkları yıllara göre** nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları **enstitüye göre** nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları **eğitim seviyesi açısından** nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları **veri toplama araç ve yöntemleri açısından** nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları **elde edilen sonuçlar açısından** nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmaları **sunulan öneriler açısından** nasıl bir dağılım göstermektedir?

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni:

Ortaokul İngilizce Öğretim Programına ilişkin yapılmış olan lisansüstü tezlerin derinlemesine incelenmesini ve yorumlanmasını amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma verileri ise, *doküman incelemesi* yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189). Doküman analizi, hem basılı hem de elektronik belgeleri analiz etmek ve değerlendirmek için kullanılan sistematik bir yöntemdir. Nitel çalışmada kullanılan diğer yöntemlerde olduğu gibi, doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir görüş geliştirmek, deneysel bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008).

3.2. Örneklem Grubu:

Araştırmanın örneklemini, 2007-2020 yılları arasında Türkiye’de araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen Ortaokul (5., 6., 7. ve 8. Sınıflar) İngilizce Dersi Öğretim Programlarına yönelik Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde erişime açık olan 13 lisansüstü tezin tümü oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması ve Araştırmaya Dâhil Edilme Kriterleri:

Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar için geliştirilen ölçütler aşağıdaki gibidir;

- Araştırmaların 2007-2020 yılları arasında yapılmış olması,
- Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan tezler,
- Tezlerin 5. , 6., 7. ve 8. sınıf kademelerine (ortaokul kademesine) yönelik olmaları.

3.4. Verilerin Analizi ve Geçerlik Çalışmaları:

Bu çalışmada, incelenen tezler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, metin içinde tanımlanan belirli karakterlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Stone ve diğerleri, 1966; Akt. Koçak ve Arun, 2006).

İçerik analizinde asıl amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242).

Cartwright'a (1953) göre, *içerik analizi* ve *kodlama* birbirlerinin yerine kullanılarak sistematik ve niceliksel tanımlamalar yapılabilir. Bu çalışmada da, araştırmaya dahil edilen tüm çalışmalar titizlikle okunup araştırma problemlerine göre incelenip A1, A2, A3,... A13 şeklinde kodlanmıştır. Bu kapsamda, çalışmada amaç ve araştırma soruları net bir şekilde ifade edilmiş ve incelenen çalışmaların kolay anlaşılabilmesi için bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, araştırma alt amacının verilisindeki sıraya uyularak düzenlenmiştir.

Tablo 1. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Lisansüstü Tezler	f
2007	A1	1
2010	A2, A3	2
2011	A4	1
2012	A5	1
2013	A6	1
2017	A7	1
2018	A8, A9, A10, A11	4
2019	A12	1
2020	A13	1
	Toplam	13

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile ilgili en fazla çalışma 2018 yılında yapılmış; diğer yıllarda ise 1’er çalışma mevcuttur.

Tablo 2. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitüler	Lisansüstü Tezler	f
Sosyal Bilimler Enstitüsü	A1, A2, A3, A4, A6, A8, A10	7
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	A5, A7, A9, A11, A12, A13	6
	Toplam	13

Tablo 2 incelendiğinde, 13 lisansüstü tez çalışmasının 7'sinin Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne ait olduğu; 6'sının ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Eğitim Seviyesi	Lisansüstü Tezler	f
Yüksek Lisans	A2, A3, A4, A5, A7, A8, A9, A13	8
Doktora	A1, A6, A10, A11, A12	5
	Toplam	13

Tablo 3'te görüldüğü gibi, ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili en fazla çalışma Yüksek Lisans kademesinde yapılmıştır (f=8).

Tablo 4. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Veri Toplama Araçları Açısından Dağılımı

Veri Toplama Araçları	Lisansüstü Tezler	f
Anket formu	A1, A4, A5, A6, A10, A11	6
Görüşme formu	A2, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13	9
Doküman (Öğretim Programı, Eba'daki ders içerikleri)	A3, A8, A9, A11	4
Gözlem	A6, A8, A10, A12	4
	Toplam	23

Tablo 4 incelendiğinde, yapılan lisansüstü tez çalışmalarında veri toplama aracı olarak görüşme formunun yaygın bir şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca birden fazla veri toplama aracı kullanan çalışmaların olduğu da yine tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Veri Analiz Yöntemleri Açısından Dağılımı

Veri Analiz Yöntemleri	Lisansüstü Tezler	f
Betimsel Analiz	A1, A4, A5, A7, A8, A12	6
İçerik Analizi	A2, A3, A6, A9, A10, A11, A13	7
	Toplam	13

Tablo 5’te görüldüğü gibi, incelenen 13 lisansüstü tezin 6’sında betimsel analiz, 7’sinde ise içerik analizi, veri analiz yöntemi olarak tercih edilmiştir.

Tablo 6. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Elde Edilen Sonuçlar Açısından Dağılımı

Dikkat Çeken Sonuçlar	Benzer Yönler
Programın Uygulanması Konusunda Bazı Görüşlerin (Öğretmen, Öğrenci, vb) İncelenmesi	
(A1) Ders araç-gereçlerinden, ders kitabından, öğrencilerden, sınıf ortamından ve programdan kaynaklanan bazı sebepler programın tam anlamıyla uygulanmasını engeller.	İngilizce öğretim programının tam anlamıyla uygulanmasını engelleyen bazı faktörler mevcuttur.
(A2) Yetersiz materyal ve donanım, sınıfların kalabalık oluşu, İngilizce ders saatlerinin azlığı, öğretmenlere program hakkında yeterince destek ve rehberlik verilmemesi ve merkezi sınavlar gibi sebepler, İngilizce öğretim programının etkili bir şekilde uygulanmasının önüne geçer.	
(A10) Öğretmen, öğrenci, okul, program ve TEOG sınavı gibi bazı girdiler programın uygulanışını ve programın genel çıktılarını etkiler.	
(A11) Programın etkili biçimde uygulanmasına ket vuran önemli etkenler mevcuttur. Ayrıca, 2017 İngilizce öğretim programının bir önceki programın içeriğinde oldukça küçük değişiklikler meydana getirirse de büyük ölçüde önceki programın devamı niteliğindedir.	

İngilizce Öğretim Programının (Bazı Program Değerlendirme Modellerine Göre) Değerlendirilmesi

(A5) İngilizce öğretim programı, öğrencilerim dört temel dil becerisini ve alt becerilerini geliştirmede yetersizdir. Öğretmenler özellikle konuşma ve dinleme becerilerini kazandırmada problem yaşamaktadır. Bunun yanı sıra, haftalık ders saati programdaki kazanımları gerçekleştirmek için yeterli değildir.

(A6) Program, konuşma ve dinlemeye ilişkin ihtiyaçları karşılamada yeterli değildir. Ayrıca öğrencilerin dilbilgisi becerileri, iletişim becerilerine oranla daha iyi gelişmektedir.

Dört temel dil becerisini (özellikle de konuşma ve dinleme becerilerinde) geliştirmede yetersizlikler mevcuttur. Haftalık ders saatleri de tüm kazanımların verilmesinde

(A7) İngilizce gramer ve yazma ile ilgili kazanımların oldukça yetersiz gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu; konuşma ve dinleme ile ilgili kazanımların ise gerçekleştirilebilir nitelikte olmadığı öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından ifade edilmektedir.

(A8) Öğretmenler dört farklı dil becerisini etkili bir şekilde kullanma ve uygulama konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar.

(A12) 5. Sınıf İngilizce öğretim programında en çok vurgulanan “dinleme” becerisi teknolojik imkânsızlıklardan dolayı yapılamamaktadır. Kazanımlarına en çok ulaşıldığı düşünülen beceri ise “okuma” becerisidir.

Ders Kitapları ve İngilizce Öğretim Programları

(A6) Öğretmen ve öğrenciler İngilizce ders kitapları ve materyallere ilişkin olumsuz görüşler bildirmişlerdir.

İngilizce ders kitapları ve materyallere ilişkin sıkıntılar mevcuttur.

(A13) İngilizce kitaplar ve materyaller konusunda herhangi bir birlik söz konusu değil. Her okul kendi sistemini kurmuş durumda.

Merkezi Sınavlar ve Öğretim Programı Uyumluluğu

(A2) Yeni geliştirilen programlar hakkında öğretmenlere yeterince destek ve rehberlik sağlanamamaktadır. Ayrıca merkezi sınavlar da programın tam anlamıyla uygulanmasında sorun teşkil etmektedir.

Merkezi sınavlar İngilizce öğretim programının uygulanışı üzerinde etkilere sahiptir.

(A7) Öğretmen görüşleri bakımından merkezi İngilizce ortak sınavı sorularının genel olarak öğrenci düzeyine ve öğretim programına uygun olduğu tespit edilmiştir.

(A13) 5. Sınıf İngilizce öğretim programının sürdürülebilir olmaması ve ilerleyen yıllarda sınav odaklı yaklaşımları artması İngilizce öğretiminde kopukluk yaşanmasına neden olmaktadır.

Eba ve Program

(A9) İngilizce öğretmenleri EBA içeriklerini yetersiz bulmaktadır.

Eba'nın programla ilişkisi değerlendirilmiştir.

Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni ve İngilizce Öğretim Programı

(A3) 6. Sınıf İngilizce Öğretim Programı Avrupa dilleri ortak başvuru metnine uygun olarak hazırlanmış ve dil yeterlilik düzeyi A2 olarak tespit edilmiştir.

Ortak başvuru metni ile öğretim programı arasındaki uyumluluk analiz edilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü üzere, ortaokul İngilizce öğretim programı konusuna yönelik lisansüstü tezler konularına göre gruplara ayrılmıştır. Dikkat çeken sonuçlar ve benzer yönler tabloda verilmiştir. Tezlerin birçoğunda dikkat çeken ortak sonuç ise, konuşma ve dinleme becerilerinin verilmesinde yetersizliklerin olduğu; ayrıca haftalık ders saatlerinin, kazanımların tümünün verilmesi için yetersiz olduğudur.

Tablo 7. Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Sunulan Öneriler Açısından Dağılımı

Öne Çıkan Öneriler

Lisansüstü Tezler

• Programın konuları azaltılmalı (Kazanımların sayısı azaltılmalı)• Ders kitapları yeniden düzenlenmeli• Öğrenci merkezli, not kaygısının olmadığı, sosyal aktivite içerikli gezi, söyleşi, tiyatro, film, drama gibi etkinliklerin yapıldığı sınıf ortamları oluşturulmalıdır.• Okullar gerekli ders araç ve gereçleriyle donatılmalı ve sınıfların fiziksel koşulları iyileştirilmelidir.• Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilerek İngilizce öğretiminde kullanılan ve programda yer alan yeni ve en etkili öğretim ve değerlendirme yaklaşım, yöntem ve teknikleri tanıtılmalıdır.• Öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik düzenlemeler yapılmalı; telaffuz ve dilbilgisinin etkili öğretimi konusunda önlemler alınmalı, ders saatleri artırılmalıdır.	A1, A2, A4, A6, A10, A12
	A5, A7, A8, A11, A13

Farklı Öneriler

• İngilizce öğretmenlerinin İngilizcenin konuşulduğu bir ülkede kurs ve seminerlere katılımlarını daha etkili kılmak için yeni düzenlemelere gidilebilir.• İngilizceye yönelik olumsuz önyargıların giderilmesi için derslerin görsel materyallerle işleme imkânına kavuşturulması yararlı olacaktır. Fatih projesi ile tüm okulların bu imkâna kavuşacağı düşünülmektedir.• İngilizce drama, tiyatro, etüt salonu, yabancı öğrenci ve öğretmenlerle sohbetler gibi faaliyetlerle yabancı dilde iletişim kurma ihtiyacı oluşturacak ortamlarla verim sağlanabilecektir.	A3, A4, A9

- Kelime hazinelerini geliştirici ortamlar hazırlanarak derslik panolarında, okul koridorlarında, panolarda ve okul gazetesinde yapılan etkinliklerle İngilizceye yönelik olumlu tutumlar geliştirilebilir.
- 8.sınıf öğretim programının çok yoğun içeriği, diğer sınıflara dengeli olarak dağıtılabilir.
- Öğretmenler ortak başvuru metnini ve Avrupa Dil Portfolyosu'nu temel alarak sınavlar hazırlamalıdır.
- Ortak Başvuru Metni ve Avrupa Dil Portfolyosu'na ilişkin farkındalık artırılmalıdır.

Tablo 7’de, Ortaokul İngilizce Öğretim Programları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde öne çıkan ve farklı önerilere yer verilmiştir. Ders saatlerinin artırılması ya da kazanımların sayısının azaltılması, öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yapılması ve ders kitaplarının yeniden düzenlenmesine yönelik öneriler tezlerin pek çoğunda öne çıkan öneriler arasındadır. Farklı önerilerde ise, daha çok dil öğretimine yönelik farklı yöntemler sunulmuştur. Drama, tiyatro gibi faaliyetlerle ve derslerin görsel materyallerle işlenmesi de verilen öneriler arasındadır. Avrupa Dil Portfolyosu ve ortak başvuru metnine yönelik yapılan öneriler de yine tezlerin pek çoğunda olmayan farklı bir öneri olarak karşımıza çıkmaktadır.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde; araştırma sonuçları yorumlanmış ve elde edilen sonuçlar alanyazındaki diğer çalışmaların sonuçları ile ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Öncelikle, teknoloji ve bilimde yaşanan hızlı gelişmeler, eğitim dünyasındaki anlayışı da değiştirmiştir. Öğrenme-öğretme metodolojilerindeki gelişmeler, bireylerden beklenen rolleri de etkilemiştir. Birey, bilginin pasif alıcısı konumundan çıkmış, bilgiyi keşfeden, onu işlevsel olarak kullanabilen, yeni öğrendiği konular hakkında eleştirel ve analitik düşünebilen, yüksek iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, girişimci, içinde yaşadığı topluma katkı sağlayan vb. nitelik ve yeterliliklere sahip bir konuma erişmiştir. Bireylerin bu niteliklerde yetişmesine katkı sağlamak için hazırlanan öğretim programlarının da bu yönde geliştirilmesi gerekmektedir. *Bu çalışmada, Ortaokul İngilizce Öğretim Programı ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaları değerlendirmek ve bu çalışmaların neye odaklandıklarını tespit etmek amaçlanmıştır.*

Elde edilen sonuçlara bakıldığında, ilk olarak en fazla çalışmanın 2018 yılında yapılmış olduğu (2007-2020 yılları arasında) görülmektedir. Çalışmada elde edilen bu bulgunun, İngilizce Öğretim Programının en son 2018 yılında güncellenmesinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Çalışmada incelenen 13 lisansüstü tezin 6’sının Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 7’sinin ise Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından yapıldığı görülmüştür. Çalışmalar eğitim seviyesi açısından analiz edildiğinde ise, 8 yüksek lisans, 5 de doktora tezinin bu konu üzerinde yapıldığı saptanmıştır.

Çalışmalar veri toplama araçları açısından analiz edildiğinde ise, doküman, gözlem, görüşme ve anket formlarının veri toplama araçları olarak kullanıldığını görüyoruz. Çalışmaların bazılarında birden fazla veri toplama aracının kullanıldığı da bir diğer fark edilen

sonuçtur. En fazla ise görüşme formundan yararlanıldığı sonucuna varılmıştır. İncelenen tezlerin bir kısmında (Yanık, 2007; Dönmez, 2010; Yörü, 2012; Vural, 2017; Karaca, 2018; Erkan, 2020) öğretmen, öğrenci ve program tasarımcılarının görüşlerine göre program değerlendirme çalışmalarının yapılmış olması, araştırmada elde edilen bu bulguyu destekler niteliktedir. Ayrıca, veri analiz yöntemleri açısından çalışmalar incelendiğinde ise, betimsel ve içerik analizlerinin kullanıldığı görülmüştür. Araştırma kapsamında bulunan tezlerde veri toplama aracı olarak genellikle gözlem ve görüşme tekniklerinin kullanılmış olmasından ötürü veri analiz yöntemleri olarak içerik ve betimsel analizlerden yararlanıldığı düşünülmektedir.

Araştırmada, incelenen lisansüstü tez çalışmaları konularına göre gruplara ayrılmış ve bu konular üzerinde elde edilen benzer sonuçlar incelenmiştir. Çalışmalarda üzerinde durulan konular şu şekildedir: 1. Programın uygulanması konusunda bazı görüşlerin (öğretmen, öğrenci,vb) incelenmesi, 2. İngilizce Öğretim Programının (bazı program değerlendirme modellerine göre) değerlendirilmesi, 3. Ders kitapları ve İngilizce Öğretim Programları 4. Merkezi sınavlar ve öğretim programları uyumluluğu, 5. Eba ve program, 6. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni ve İngilizce Öğretim Programı.

Öncelikle, öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak öğretim programlarının uygulanması üzerinde etkiye sahip olan belli başlı faktörler vardır. Bu faktörlerin her biri, program hedeflerine ulaşma, belirli öğretim stratejilerinin uygulanması ve değerlendirme süreçleri üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri olan belirli sorunlara yol açmaktadır. Programın uygulanması üzerinde etkisi olan faktörlerden biri *öğrencilerdir*. Bu öğrencilerin derse ilgi göstermemelerinin arka planında, kelime ve dilbilgisi eksiklikleri yatıyor. Bütün bunlar da, programın aşırı derecede yüklü olmasından, program içeriğinin zaman zaman tekrarlanabilmesi için ders için ayrılan zamanın yetersizliğinden ve dinleme, konuşma ve yazma uygulamalarına yeterince zaman ayıramamasından kaynaklanmaktadır. Öğretim programlarının uygulanması üzerinde etkiye sahip olan diğer bir faktör de *sınıf atmosferidir*. Farklı yetenekli öğrencilerle dolu olan sınıfın fiziksel imkânları, belirli öğretim yöntemlerini yürütmek için yeterli değildir. Bu tür kalabalık sınıflar, konuşma ve yazma etkinliklerinin kullanımını da etkilemektedir. Çünkü öğretmenler ikili çalışma ve grup çalışması etkinlikleri sırasında her öğrenciyi takip etmekte zorlanmakta ve yazma etkinliklerinin sonucunda öğrencilere geri bildirimde bulunmayı güç bulmaktadır (Yanık, 2007). Littlewood (2000), farklı yetenekteki gruplarla başa çıkmak için; öğretim stillerini farklı öğrenme stillerine hitap edecek şekilde değiştirme, öğrencilerin bilinçsiz öğrenme stillerini bilinçli öğrenme stratejilerine göre değiştirmeleri, verilen görevleri hızlı bitiren öğrenciler için “B” planına sahip olma ve farklı yetenek ve seviyelere sahip öğrenciler için görev değişimleri gibi pratik öneriler geliştirmiştir.

Ortaokul İngilizce öğretim programıyla ilgili yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, birçok açıdan alışlageldik geleneksel yöntemlerin devam ettiği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin kitapta geçen dilbilgisi konularını genel olarak düz anlatım yoluyla yapmayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Düz anlatım yönteminde, öğretmen aktif, öğrenci ise pasif durumdadır. Dolayısıyla bu yöntem, öğrenci katılımını en aza indirmekte, dersler öğretmen merkezli işlenmiş olmaktadır. Şad ve Arıbaş’a (2008) göre, yabancı dil öğretirken öğrencilere dilbilgisi kurallarını formüllerle öğretmektense gerçek hayattaki iletişim becerilerini sınıf ortamına taşıyıp olabildiğince doğal bir atmosfer oluşturmak daha etkili olacaktır. Böyle bir sınıf ortamı için de öncelikle öğrencinin dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin dinleme becerilerine

yönelik gösterdiği gelişimi yeterli bulmadıkları sonucundan hareketle okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi dil becerilerinin daha iyi dengelenmesi için gerekli düzenlemeler yapılabilir ve İngilizce yazma, dinleme ve konuşma becerisine yönelik etkinliklerin sayısı artırılabilir (Aslan ve İzci, 2017). Bunların yanı sıra, düz anlatımın olumlu yanlarının olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Elligton ve Earl'e (1999) göre, düz anlatım diğer metotlarla karşılaştırıldığında zayıf yönleri olsa da bilişsel açıdan düşük seviyede olan öğrencilerin temel ilke ve kuralların öğretiminde iyi sonuçlar veren bir yöntemdir. Böyle bir sebep, öğretmenlerin halen düz anlatım yöntemini tercih etmelerinde rol oynayan bir faktör olabilir.

Öğretmenler derslerinde çoğunlukla öğrencinin pasif kaldığı düz anlatımı tercih etse de İngilizce öğretim programı, öğrencinin bilgiyi keşfedebileceği, dili kullanarak öğrenebileceği, yapaylıktan uzak bir sınıf atmosferini önermektedir. İngilizce öğretim programı 2018 yılında, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında (ADOÇEP) yer alan öğrenme, öğretme, değerlendirme ilkeleri ve tanımlayıcıları doğrultusunda güncellenmiştir. ADOÇEP özellikle öğrencilerin dili akıcı bir şekilde kullanma yeterliliği geliştirmeyi ve dilin gerçek yaşam becerileri ile gerçekleştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, temel amaç iletişimsel yaklaşımın benimsenmesidir. Larsen-Freeman ve Anderson'a (2013) göre, iletişimsel yaklaşım, hedef dilin başkalarıyla etkileşimde bulunma aracı olarak kullanılmasını da gerektirir; odak dil bilgisel yapılar ve dilsel işlevler üzerinde değil, gerçek bir anlam oluşturmak için dilin etkileşimli bir bağlamda gerçek ortamda kullanılmasını gerektirir. Çetin'e (2018) göre, 2018 programında güncel yaşamda İngilizcenin kullanılmasının amaçlanması programın uygulanması açısından olumlu bir gelişmedir.

2018 öğretim programında, 2013 öğretim programında olduğu gibi öğretmenlerden beklenen tek bir dil öğretme yöntemi yerine esnek olmalarıdır. Haznedar (2010)'ın öğretmenlerle yaptığı çalışmada da ifade ettiği gibi, öğretmenler aslında iletişime dayalı dili kullanmaya dayalı yöntemler konusunda bilgi sahibidirler, ancak sınıf-içi uygulamada hala geleneksel dil öğretim yöntemleri ve tekniklerini büyük ölçüde kullanmaya devam etmektedirler. Ancak iletişim odaklı öğretim programlarına bağlı olarak öğretmenlerin de geleneksel dil öğretme metotlarından sıyrılıp öğrencileri dili etkin bir şekilde kullanmaya sevk edecek stratejilerden yararlanması gerekmektedir.

2018 öğretim programının önceki programlardan en temel farkı, değerler eğitimi odaklanmasıdır. Program yoluyla öğretmenlere 2017-2018 eğitim öğretim yılı Eylül ayı seminer döneminde "Güncellenen Eğitim Programları Tanıtım Semineri" yapılmıştır. Fakat Çetin'in (2018) yaptığı çalışmada, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda değerler eğitimi ile ilgili herhangi bir vurgunun yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bulgular çerçevesinde program bilgilendirmesi tam olarak yapılamamış, öğretmenler eksik ya da yetersiz bilgilendirilmişlerdir.

Bu çalışmada son olarak, Ortaokul İngilizce Öğretim Programlarına ilişkin yapılan lisansüstü tez çalışmalarında ne tür önerilerin geliştirildiğine dair bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmalarda çoğunlukla problemlerin çözümüne yönelik benzer önerilerde bulunduğu fark edilmiştir. Öne çıkan öneriler daha çok, öğretim programının konularının azaltılması, ders kitaplarının yeniden düzenlenmesi, öğrenci merkezli bir sınıf ortamının oluşturulması, öğrencilerin hedef dilde dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yöneliktir.

Öğretmenlerin, öğrencilerin iletişimsel becerilerini ön plana çıkaracak aktivitelere ağırlık vererek derslerini planlamaları oldukça faydalı olacaktır.

6. ÖNERİLER

Araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. İngilizce dersleri için haftalık verilen süre, öğretim programlarının içeriği için yeterli değildir. Bu bakımdan ya ders saatleri artırılmalı ya da program içeriği biraz daha az yoğun hale getirilmelidir.
2. Öğretmenlerin ikili çalışmalar, grup çalışmaları sırasında yaşadıkları sıkıntıların üstesinden gelmek ya da kalabalık sınıflardaki farklı yetenekli öğrencilere hitap edebilmeleri için hizmet içi eğitim uygulamalarına gidilmelidir.
3. Bundan sonraki süreçlerde, uygulamaya yeni başlanacak olan bir program öncelikli olarak öğretmenlere duyurulmalı, program hakkında mesleki rehberlik, mesleki çalışma veya hazırlıklar yapılmalıdır.
4. Öğretmenlerin yenilenen öğretim programlarındaki çağdaş dil öğretim yöntemlerine adapte olabilmeleri için hizmet-içi seminer çalışmalarından istifade etmeleri gerekir.
5. Diğer ülkelerdeki İngilizce öğretim programları incelenip elde edilecek bulgular doğrultusunda Türkiye'deki programlar geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, S. A., ve İzci, E. (2017). Ortaokul İngilizce Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün (CIPP) Modeli ile Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 33-44.
- Cartwright, D. P. (1953). Analysis of Qualitative Material. *Research Methods in the Behavioral Sciences*, 421-470.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. Thousand Oaks: Sage
- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde Program Geliştirme: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ellington, H., & Earl, S. (1999). Facilitating student learning. *Skudai, Johor: Penerbitan Universiti Teknologi Malaysia*.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: METEKSAN
- Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., ve Worthen, B. R. (2004). Program Evaluation: Alternative a Approaches and Practical Guidelines.
- Haznedar, B. (2010). Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi: Reformlar, Yönelimler ve

- Öğretmenlerimiz. In *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*(pp. 11-13).
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Larsen-Freeman, D., ve Anderson, M. (2013). *Techniques And Principles İn Language Teaching 3rd Edition-Oxford Handbooks For Language Teachers*. Oxford university press.
- Lincoln, Y. S. and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*, Beverly Hills, CA: Sage PublicationsInc.,
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781405165518.wbeosn006> ,
[Erişim Tarihi: 30/03/2021].
- Littlewood, W. (2000). Do Asian students really want to listen and obey?.
<https://academic.oup.com/eltj/article-abstract/54/1/31/2924508> [Erişim Tarihi: 20/04/2020].
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). İngilizce Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresinden 20 Mart 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Ornstein, A. C., ve Hunkins, F. P. (2004). *Curriculum--foundations, principles, and issues*. Allyn & Bacon.
- Şad, S.N. ve Arıbaş, S. (2008). İngilizce Öğretmenlerinin Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Materyal ve Etkinlik Kullanma Düzeyleri (Malatya Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 169-187
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliştirme:Teori ve Teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.

Analiz Edilen Tezler

- A1:** Yanık, A. (2007). A Study Of English Language Curriculum İmplementation İn 6th, 7th And 8th Grades Of Public Primary Schools Through Teachers' And Students' Perceptions. *Yayımlanmamış Doktora Tezi, ODTÜ, Ankara*.
- A2:** Dönmez, Ö. (2010). Implementation Of The New Eighth Grade English Language

- Curriculum From The Perspectives Of Teachers And Students. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- A3:** Yiğit, C. (2010). Avrupa Diller için Ortak Başvuru Çerçevesi ile İlköğretim 6. Sınıf İngilizce Öğretim Programının Karşılaştırmalı Analizi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- A4:** Çelen, G. (2011). İlköğretim Altıncı Sınıf İngilizce Öğretim Programının Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- A5:** Yörü, B. (2012). İlköğretim Sekizinci Sınıf İngilizce Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Eskişehir Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- A6:** Dinçer, B. (2013). 7. Sınıf İngilizce Öğretim Programının Stufflebeam'in Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün (Cıpp) Modeline Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- A7:** Vural, A. (2017). 8. Sınıf İngilizce Öğretim Programının TEOG Sınavı Sorularıyla Uyumunun Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- A8:** Çetin, E. (2018). 7. Sınıf İngilizce Öğretim Programının Eisner Eğitsel Eleştiri Modeline Göre Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- A9:** Erbay, A. (2018). Fatih Projesi Kapsamında Kullanıma Sunulan EBA (Eğitim Bilişim Ağı) Ders İngilizce İçeriklerinin Ortaokul İngilizce Öğretim Programı Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- A10:** Kaya, S . (2018). Evaluation of the Middle School English Language Curriculum Developed in 2012 Utilizing Stake's Countenance Evaluation Model. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- A11:** Karaca, B.(2018). A Study of Turkey's Primary and Middle School English Curricula: Teachers' and Program Designers' Perceptions. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- A12:** Işık, E. (2019). Güncellenen 5. Sınıf İngilizce Öğretim Programının (2017) Eğitsel Eleştiri Modeliyle Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.*
- A13:** Erkan, D. (2020). The Views of EFL Teachers on the 5th Grade Intensive English Teaching Programme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.*